

МІГРАЦІЯ ТА ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК КРАЇН ЄВРОПИ В УМОВАХ ВІЙНИ В УКРАЇНІ

Козловський С. В.^{1*}, Заюков І. В.^{2**}

¹Донецький національний університет імені Василя Стуса, Вінниця (Україна),

²Вінницький торговельно-економічний інститут

Державного торговельно-економічного університету, Вінниця (Україна)

*e-mail: s.kozlovskyy@donnu.edu.ua

**e-mail: i.zayukov@vtei.edu.ua

Міграція є важливим фактором економічного розвитку на рівні, зокрема з фінансовим і фізичним капіталом, людським капіталом, інтелектуальним капіталом тощо. Нині у світі налічується приблизно 300 млн міжнародних мігрантів, або 4 % населення світу, з них 60 % є трудовими мігрантами (ІОМ, 2023). Сьогодні процеси міграції загострилися через війни в Африці, Європі, Азії. У 2023 році було зафіксовано приблизно 36,5 млн біженців (ІОМ, 2023). Обсяги міграції будуть стрімко зростати у 2024 році, зокрема через посилення міграційної політики країн-членів ЄС та США. Наприклад, у 2023 році, порівняно з 2022 роком, кількість заявок мігрантів на надання притулку до країн ЄС зросла на 20 % (Dzerkalo Tyzhnya, 2024). Через війну Росії проти України країни ЄС надали можливість іммігрантів з України, зокрема біженцям отримати можливість перебування в них. Так, серед країн ЄС найбільшу кількість українських біженців прийняла Німеччина (1,215 млн іммігрантів); Польща – 0,96 млн іммігрантів; Чехія – 0,365 млн іммігрантів) (Visit Ukraine, 2023). За даними дослідження, фахівцями Об'єднаного дослідницького центру Європейської комісії був створений «Атлас міграції» (Visit Ukraine, 2023), який дає можливість отримати інформацію щодо підтримки країн ЄС біженцям із України. Так, найбільші рівні підтримки фіксуються у Фінляндії – 92 %; Швеції – 89,3 %; Іспанії – 87,9 %; Італії – 85,7 %; Польщі – 84,7 %; Румунії – 83 %; Ірландії – 79,2 %; Нідерландах – 78,4 %; Угорщині – 77,5 %; Франції – 76,4 %; Німеччині – 73,6 % (European Commission, 2023). Загострення сучасних міграційних процесів вимагає вивчення впливу «Атласу міграції» на економічний розвиток країн світу. Наявна статистична база з урахуванням обмеженого доступу до неї через війни дає можливість частково дослідити вплив факторів на економічний розвиток. Серед таких факторів пропонується дослідити чисту міграцію на економічний розвиток країн (валовий внутрішній продукт) Європи за умови незмінності інших факторів.

Отже, пропонується дослідити окремий аспект характеру впливу міграції як окремого фактору впливу, за незмінності інших факторів, на валовий внутрішній продукт країн Європи, зокрема України.

Проведений кореляційно-регресійний аналіз дав змогу зробити такі висновки. По-перше, для країн-членів ЄС-27 встановлено, що чиста міграція позитивно і прямо пропорційно впливає на рівень ВВП. Так, на 18,5 % обсяги створеного

ВВП в зазначених країнах залежать від чистої міграції. По-друге, крім країн ЄС, зокрема України, також виявлено позитивний вплив чистої міграції як окремого фактору впливу, за незмінності інших факторів, на рівень валового внутрішнього продукту. Для більшої візуалізації представимо результати дослідження на рис. 1.

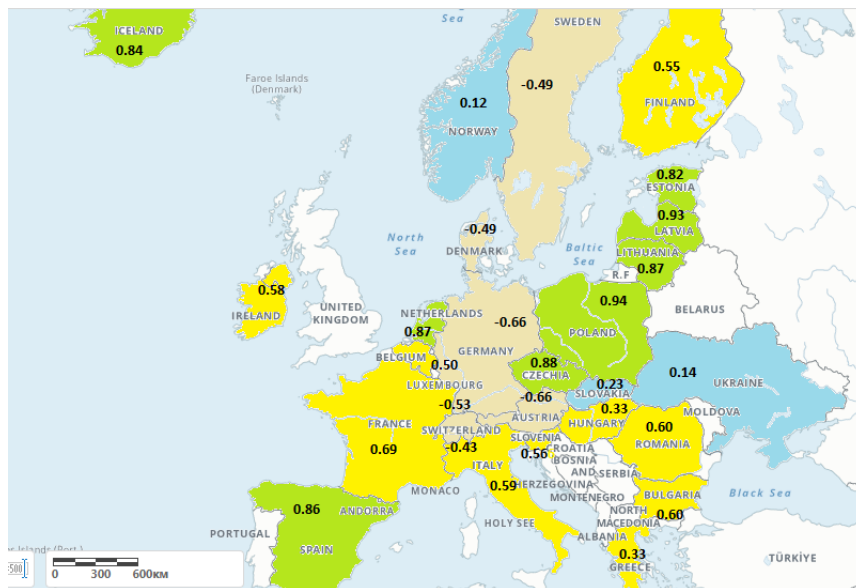

Рисунок 1. Оцінка щільності зв'язку (r) між чистою міграцією та обсягами створеного валового внутрішнього продукту в окремих країнах Європи

Дані, наведені на рис. 1, свідчать, що у країнах, як-от Czechia ($r = 0.88$); Estonia ($r = 0.82$); Spain ($r = 0.86$); Latvia ($r = 0.93$); Lithuania ($r = 0.87$); Netherlands ($r = 0.87$); Poland ($r = 0.94$); Portugal ($r = 0.88$); Iceland ($r = 0.84$), зв'язок між чистою міграцією та обсягами створеного валового внутрішнього продукту достатньо високий – на мапі (рис. 1) позначено зеленим кольором. Середній рівень зв'язку спостерігається у країнах, як-от Belgium ($r = 0.50$); Bulgaria ($r = 0.60$); Ireland ($r = 0.58$); Greece ($r = 0.33$); France ($r = 0.69$); Italy ($r = 0.59$); Hungary ($r = 0.33$); Romania ($r = 0.60$); Slovenia ($r = 0.56$); Finland ($r = 0.55$), – на мапі (рис. 1) позначено жовтим кольором. Водночас для цих країн фактичне значення коефіцієнта Фішера менше нормативного ($F < F_t$). У цьому випадку коефіцієнт кореляції (r) не визнається достовірним. У європейських країнах, як-от Malta ($r = 0.04$); Slovakia ($r = 0.23$); Norway ($r = 0.12$); Ukraine ($r = 0.14$), зв'язок слабкий – на мапі (рис. 1) позначено синім кольором. На жаль, як видно із проведеного кореляційно-регресійного аналізу, відповідний зв'язок для умов України практично відсутній. Тобто іммігранти, які залишились жити і працювати в Україні, мало впливають на створення ВВП країни. До того ж зазначено наявність від'ємного зв'язку, зокрема у країнах, як-от позначені на мапі (рис. 1) червоним кольором: Denmark ($r =$ «мінус» 0.49); Germany ($r =$ «мінус» 0.66); Luxembourg ($r =$ «мінус» 0.53); Austria ($r =$ «мінус» 0.66); Sweden ($r =$ «мінус» 0.49); Switzerland ($r =$ «мінус» 0.43). Водночас для цих країн фактичне значення коефіцієнта Фішера менше нормативного ($F < F_t$). У цьому випадку коефіцієнт кореляції (r) не визнається достовірним.

Для прикладу, спрогнозуємо рівень ВВП Польщі у 2023 році (станом на 23.02.2024 даних щодо ВВП на офіційному сайті Євростату немає). Базуючись на динаміці даних обсягів чистої міграції в Польщі за період із 2013 до 2021 року, було визначено за допомогою MS Excel (на основі застосування лінії тренду) їх потенційне зростання у 2022–2023 роках (рис. 2, рис. 3).

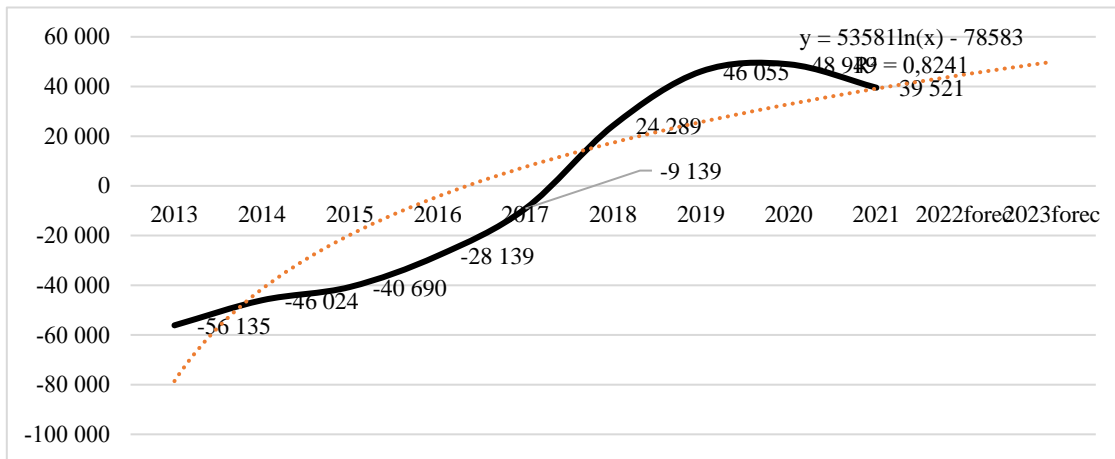

Рисунок 2. Фактичні та прогнозовані обсяги чистої міграції в Польщі, осіб

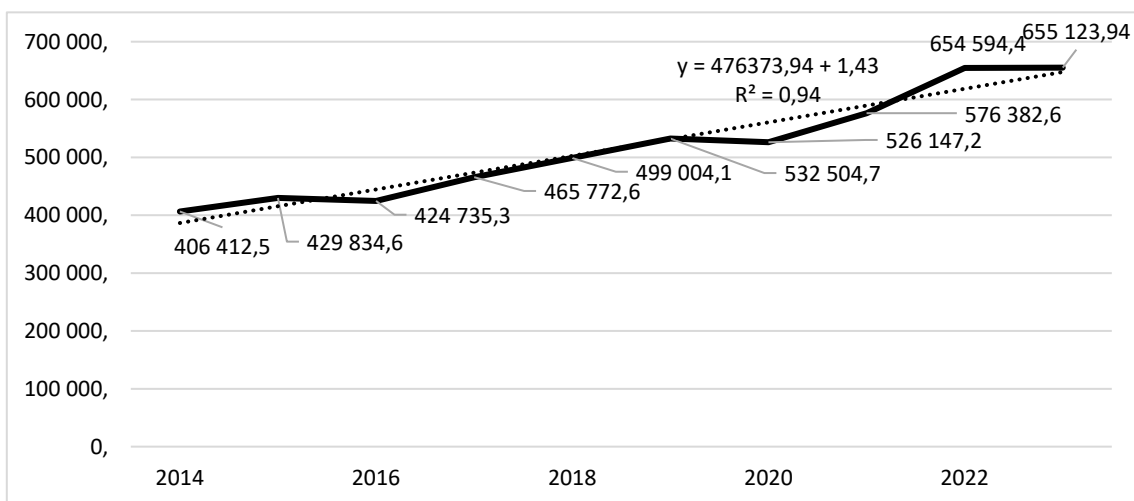

Рисунок 3. Прогнозований обсяг ВВП в Польщі з урахування одного фактора – чистої міграції, млн євро

Отже, вплив чистої міграції як окремого фактора впливу, за незмінності інших факторів, зокрема за рахунок мігрантів з України в Польщу в потенційному обсязі 125 тис. осіб, дасть змогу потенційно збільшити ВВП Польщі у 2023 році на 529,54 млн євро (0.08 %) (Kozlovskiy et al, 2024).

Отже, дослідження довело, що між фактором чистої міграції як окремим фактором впливу, за незмінності інших факторів, та результативною ознакою – валовим внутрішнім продуктом переважної кількості країн Європи, – існує зв'язок. За окремими країнами він високий, за іншими – незначний. Причому доведено, що мігранти, зокрема переважно трудові, роблять значний внесок в економічне зростання приймаючих країн. Саме тому міжнародні організації, зокрема Міжнародна організація міграції, розробляє комплекс заходів та надає рекомендації країнам

світу щодо забезпечення безпечних і гідних умов для мігрантів (трудових, біженців, освітніх тощо). Це дослідження надає додатковий аргумент на користь міграції щодо розвитку економіки не тільки для приймаючих країн, але і для тих країн, з яких приїжджають мігранти.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ПОСИЛАНЬ

1. International Organization for Migration (IOM). *Migration and human mobility: Key global figures*. 06.11.2023. URL: <https://www.migrationdataportal.org/sites/g/files/tmzbd1251/files/2023-11/EN%20November%20update%20%281%29.pdf>
2. Аналітики прогнозують стрімке зростання міграції до Європи у 2024 році. *Дзеркало тижня*. 17.01.2024. URL: <https://zn.ua/ukr/europe/analitiki-prohnozujut-strimkezrostannja-mihratsiji-do-jevropiu-2024-rotsi.html>
3. Visit Ukraine. Which EU countries support the reception of Ukrainian refugees the most: Latest data. 22.12.2023. URL: <https://visitukraine.today/blog/3117/which-eu-countries-support-the-reception-of-ukrainian-refugees-the-most-latest-data>
4. Database. *Eurostat*. URL: <https://ec.europa.eu/eurostat/web/main/data/database>
5. Relationship between net migration and economic development of European countries: Empirical conclusions / S. Kozlovskiy, T. Kulnich, I. Vechirko, R. Lavrov, I. Zayukov, H. Mazur. *Problems and Perspectives in Management*. 2024. Vol. 22(1). P. 605–618. DOI: 10.21511/ppm.22(1).2024.48.

ПРОБЛЕМАТИКА СУЧАСНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНОГО УРЕГУЛЮВАННЯ УПРАВЛІННЯ ЗАПАСАМИ НА УКРАЇНСЬКИХ ТОРГОВЕЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

Крамнична С. В.^{1*}, Разборська О. О.^{2**}

^{1,2}Донецький національний університет імені Василя Стуса, Вінниця (Україна)

*e-mail: kramnychna.s@donnu.edu.ua

**e-mail: o.rozborska@donnu.edu.ua

У нинішніх умовах воєнного стану в Україні підприємства, зокрема й торговельні, змушені працювати в умовах невизначеності щодо своїх подальших перспектив, тобто їх діяльність є абсолютно непередбачуваною та непрогнозованою. За таких умов невизначеність тісно пов'язана з ризиком у всіх видах підприємницької діяльності і є первинним явищем, тоді як ризик – вторинним явищем. Зі зростанням рівня невизначеності зростає ризик, і навпаки, а головною відмінністю між цими двома явищами є різна можливість їх вимірювання та оцінки. Якщо невизначеність виміряти вкрай складно або навіть неможливо, то ризик можна оцінити. Тому, на відміну від невизначеності, яка є об'єктивним явищем, ризиком можна і потрібно управляти.

Невизначеність вимірювати вкрай складно або навіть неможливо, водночас ризик можна оцінити, отже, ризиком, на відміну від невизначеності, яка є об'єктивним явищем, можна і треба управляти [1]. Отже, ризик існує завжди, тому прийняття господарських рішень має ґрунтуватися на алгоритмі дій щодо управління ним.

Сьогоденний стан функціонування бізнес-структур у сфері торгівлі актуалізує необхідність врахування негативних наслідків можливих ризикових подій та